

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Statsråden

Arbeids- og sosialkomiteen i Stortinget
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref
2023/2736

Vår ref
23/3394-

Dato
5. oktober 2023

Representantforslag 264 S (2022-2023) fra stortingsrepresentantene Lan Marie Nguyen Berg, Rasmus Hansson og Une Bastholm

Jeg viser til brev fra arbeids- og sosialkomiteen 29. september 2023 med anmodning om min vurdering av representantforslag 249 S (2022–2023) fra stortingsrepresentantene Lan Marie Nguyen Berg, Rasmus Hansson og Une Bastholm. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en nasjonal garantert minsteinntekt som erstatter sosialhjelpen. SIFOs referansebudsjett skal legges til grunn for størrelsen på ytelsen, og den skal prisjusteres årlig. Det skal ikke være en aktivitetsplikt knyttet til å motta den garanterte minsteinntekten.»

Svar:

Arbeid er det viktigste for å skape trygghet rundt folks økonomi og hverdag. Derfor er det viktig at vi holder på arbeidslinjen. Det betyr at alle som kan og vil jobbe i størst mulig grad også skal gjøre det. Da må vi som samfunn legge til rette for at det skjer. Det er bakgrunnen for at regjeringen prioriterer unge som står utenfor arbeid og utdanning. Ungdomsgarantien som ble innført 1. juli i år skal sikre at unge som trenger hjelp til å komme i arbeid, får tidlig innsats og tett oppfølging så lenge det er nødvendig. Vi har også startet et arbeid sammen med partene i arbeidslivet om å etablere et forsøk med arbeidsorientert uføretrygd, der formålet er at unge personer som ellers ville fått 100 prosent uføretrygd skal få en mulighet til å få et fotfeste i arbeidsmarkedet.

Et sentralt argument mot en garantert minsteinntekt er at en slik ordning ikke vil oppfordre til arbeid, men tvert imot redusere insentivene til å arbeide. Det er stor risiko for at ordningen vil virke passiviserende, som følge av at man er sikret en inntekt uansett egen innsats. Det er

derfor en fare for at garantert minsteinntekt kan føre til et lavere arbeidstilbud og redusert verdiskaping.

Norge har allerede verdens kanskje mest omfattende velferdsstat, med solide ordninger for mange faser av livet; sykelønn, trygder, foreldrepermisjon, sterkt subsidiert barnehage og gratis utdanning. Vi har en godt utbygd folketrygd som sikrer innbyggere en inntekt ved arbeidsledighet, når helsen svikter og ved høy alder. Og i tillegg har vi sosialhjelp som et nedre sikkerhetsnett, og som har som formål å gi økonomisk trygghet for de som ikke har noen andre muligheter for forsørgelse.

Det er viktig for meg å understreke at vi fortsatt skal ha ordninger som ivaretar dem som av ulike grunner ikke kan arbeide. Bærekraften i velferdsordningene krever samtidig at vi lykkes med arbeidslinjen. Høy sysselsetting er grunnlaget for å opprettholde et bærekraftig velferds-samfunn. Arbeid til alle vil gi oss muligheten til å bygge velferdsstatens sikkerhetsnett enda sterkere, og muligheten til å opprettholde velferdsstaten på dagens nivå er avhengig av at flere inkluderes i arbeidslivet.

Dette er en viktig bakgrunn for at folketrygdens ytelser bygger opp under at det skal lønne seg å jobbe. Mange ytelser opptjenes gjennom yrkesaktivitet, og utbetalingen reflekterer ofte tidligere inntekt. Videre er det krav til aktivitet i velferdsordningene for å bidra til gode insentiver til å ta del i arbeidslivet. Den enkelte må yte en innsats for å bli bedre stilt.

Jeg vil samtidig understreke at vi har sosialhjelp som fungerer som et nedre sikkerhetsnett, og der det er et krav at dette skal bidra til å sikre et forsvarlig livsopphold. For mange er sosialhjelpen et supplement til andre ytelser eller arbeidsinntekt. De fleste mottakere av sosialhjelp er altså i arbeid eller mottar en trygdeytelse, men er i en kortvarig eller langvarig situasjon der inntekten ikke er tilstrekkelig til å sikre et forsvarlig livsopphold uten at man samtidig får supplerende sosialhjelp.

Dersom man isteden etablerer et system der man kan få en inntekt uavhengig av egen innsats og uten vurdering av behov, vil det for alle praktiske formål innebære at det i mindre grad vil lønne seg å arbeide eller være i arbeidsrettet aktivitet. Dersom det skulle være aktuelt å vurdere en garantert minsteinntekt, ville forholdet til lønnsinntekt, inntektssikringsordninger i folketrygden og sosialhjelpen måtte utredes grundig.

Forslagsstillerne ønsker å få utredet en nasjonal garantert minsteinntekt som erstatter sosialhjelpen. Dette blir en for smal problemstilling, da sosialhjelpen ikke bare er en ytelse, men en tjeneste. Lov om sosiale tjenester skal bidra til et helhetlig tilbud basert på skreddersøm og hvor målet er selvhjulpenhet. Sosialhjelpen er heller ikke en fast størrelse, men skal utmåles individuelt etter den enkelte personens behov. Hensikten er at mottaker skal få det vedkommende trenger for å sikre et forsvarlig livsopphold. Dersom en garantert minsteinntekt skal erstatte sosialhjelpen, vil en slik fast sats kunne innebære at noen får mer enn de trenger samtidig som andre kan få mindre enn et forsvarlig livsopphold tilsier. Hvis sosialhjelpen blir erstattet av en minsteinntekt, har man med andre ord ikke lenger noen

ordning for å fange opp dem som har behov for en høyere utbetaling enn minsteinntekten. Ettersom mottakere av sosialhjelp i dagens ordning er en svært sammensatt gruppe, blant annet med hensyn til hvor mye støtte de har behov for og hvor lenge de trenger den, er det svært vanskelig å se hvordan et system med en fast garantert minsteinntekt vil kunne fylle sosialhjelpens funksjon slik velferdsstaten i dag er bygget opp.

Jeg vil som følge av dette også understreke at henvisning til SIFOs referansebudsjett ikke er treffende for å vurdere hva som er et hensiktsmessig nivå på de statlige veiledende satsene for sosialhjelp slik dagens system er innrettet. Referansebudsjettet blir kalt et langtidsbudsjett fordi det er lagt til grunn at man skal sette til side penger hver måned for å ha råd til å foreta sjeldnere innkjøp av dyre og varige forbruksgjensstander. Sosialhjelpen er derimot ment som en i utgangspunktet midlertidig ytelse som skal sikre et nøkternt og forsvarlig livsopphold. Det er årsaken til at de veiledende satsene for sosialhjelp avviker fra satsene i SIFOs referansebudsjett. Det er også viktig å være klar over at de veiledende satsene ikke er ment å omfatte alle utgifter. Utgifter til for eksempel bolig, strøm og oppvarming er ikke inkludert i disse satsene. Det er videre viktig å minne om at de statlige satsene kun er et veiledende utgangspunkt for fastsettelsen av sosialhjelp. Som nevnt skal NAV-kontoret etter loven vurdere den enkelte søkeres behov, herunder de faktiske levekostnadene til vedkommende. Dermed vil den faktiske utbetalingen kunne være høyere enn satsene.

Når det er sagt, ser jeg at det er et behov for å vurdere innretningen av de veiledende satsene i sosialhjelpen. Dette er bakgrunnen for at departementet har gitt et oppdrag til SIFO om å foreta en utredning av grunnlaget for de statlige veiledende satsene for økonomisk sosialhjelp. Formålet er å gi departementet et godt faglig grunnlag for å vurdere om det er behov for å endre nivå og/eller innretning på de gjeldende statlige veiledende satsene. Oppdraget skal etter planen ferdigstilles tidlig i 2024.

Som det framgår av redegjørelsen ovenfor står ikke garantert minsteinntekt som et aktuelt virkemiddel på regjeringens dagsorden. Regjeringens målsetting er at flest mulig skal kunne forsørge seg selv gjennom arbeid, og at inntektssikringsordningene for de uten arbeid skal ha selvforsørging som målsetting. Det er etter min vurdering en betydelig fare for at et system med garantert minsteinntekt, til erstatning for gjeldende sosialhjelpsordning, vil føre til at flere blir avhengige av inntektssikring fra det offentlige framfor at flere kommer i arbeid.

Med hilsen

Marte Mjøs Persen